

**Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen
esityksen johdosta laeiksi osuuskuntalain sekä osakeyhtiölain 14
luvun 7 §:n ja kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 10 päivältä helmikuuta 1981 lähettänyt lakivaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 10.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina lainsäädäntöjohtaja Leif Sevón ja lainsäädäntöneuvos Thomas Wilhelmsson oikeusministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Matti Sarin patentti- ja rekisterihallituksesta, asiaa valmistelleen työryhmän puheenjohtaja, oikeustieteen lisensiaatti C. G. af Schultén, professori Edward Andersson Helsingin yliopistosta, jaostopäällikkö Juha Laisaari Keskusosuusliike OTK:sta, osastopäällikkö Tapio Luoma Kulusosuuskuntien Keskusliitosta, apulaisjohtaja Jukka Tikkanen Keskuskauppakamarista, lakimies Maire Laakkonen Osuuskunta Metsäliitosta, johtaja Taisto Joensuu Osuuspankkien Keskusliitosta, osastopäällikkö Raimo Vuori Pellervo-Seurasta edustaen samalla Meijerien Keskusliike Valiota sekä osastopäällikkö Erkki Viljanen, agronomi Vilho Ikkala ja ekonomi Risto Tuomala Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnasta edustaen samalla Yleistä Osuuskauppojen Liittoa.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on osuuskuntalain yhdenmukaistaminen uuden osakeyhtiölain kanssa sekä osuuskuntien omien pääomien kartuttamisedellytysten parantaminen. Tämän johdosta osuuskuntalakiin ehdotetaan sisällytettäväksi uusia säännöksiä osuuskunnan tilinpäätöksestä ja sen julkisuudesta. Omien pääomien hankintaedellytysten parantamiseksi ehdotetaan pakollisen vararahastosiirtoa koskevan säännöksen lieventämistä sekä uuden vapaaehtoisen sijoitustyypin osuusmaksumuodon, lisäosuusmaksun, luomista. Lisäosuusmaksu voi oikeuttaa suurempaan korkoon kuin varsinainen osuusmaksu, mutta se ei tuo jäsenille lisää äänioikeutta.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut

ehdotetut lainmuutokset tarpeellisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä jäljempänä esitetyin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Osuuskuntien omien pääomien kartuttamisedellytysten parantaminen on osuuskuntien toiminnan kannalta hallituksen esitykseen sisältyvistä muutoksista tärkein. Tältä osin hallituksen esitys perustuukin maamme osuustoimintajärjestöjen yhteisaloitteeseen osuuskuntalain muuttamisesta. Lisäksi yhteisaloitteessa ehdotettiin osuuspääomalle maksettavan koron maksamisen helpottamista siten, että pakollinen vararahastosiirto ylijäämästä olisi tehtävä vasta sen jälkeen, kun osuuspääomalle mahdollisesti maksettava korko on siitä vähennetty.

Osuustoimintajärjestöt ovat valiokunnassa uudistaneet edellä mainitun ehdotuksensa ja todenneet, että pakollinen siirto vararahastoon on pelkästään osuuskuntia koskeva erityisraite, joka voimassa olevan verolainsäädännön mukaan rasittaa osuuskuntia kohtuuttomasti.

Hallituksen esityksessä vararahastoa koskevia säännöksiä on jo lievennetty voimassa olevista, mutta vararahastosiirto on edelleen säilytetty pakollisena ja ensisijaisena. Hallituksen esityksessä omaksuttu kanta perustuu yhteisöoikeudellisiin periaatteisiin. Koska osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa osuuskunnan velvoitteista, on velkojain suojaksi luotava riittävä vararahasto. Osuustoimintajärjestöjen esitystä ei voida näiden periaatteiden vastaisena hyväksyä.

Osuuskuntien esittämä huoli oman pääoman kartuttamisedellytysten parantamisesta on kuitenkin aiheellinen. Valiokunta pitää asiantilan jatkuvaa seuraamista tärkeänä esittäen aiheelliseksi katsomansa lausumat jäljempänä.

Lakiehdotusten yksityiskohtien johdosta valiokunta esittää lisäksi seuraavaa.

Osuuskuntalaki

79 c §. Koska rekisteriviranomaisten ilmoituksen mukaan tilinpäätösasiakirjojen toinen jäljennöskappale on tarpeeton, valiokunta ehdottaa 1 momentin säännöksen tarkistamista tältä osin. Myös osakeyhtiölakia, jonka mukainen hallituksen säännösehdotus on, ehdotettaneen valiokunnan saaman tiedon mukaan lähiaikoina muutettavaksi.

90 a §. Tilintarkastuksen osalta säännökset ovat yhdenmukaisia osakeyhtiölain kanssa. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että niin sanottu tilintarkastajan taselauseketta koskeva säännös on osakeyhtiölain osalta aiheuttanut tulkintaerimielisyyksiä suhtautumisessa kirjanpitolainsäädännössä säädetyn taselausekkeen sisältöön nähden. Kirjanpitolautakunta on antanut soveltamista koskevan selventävän lausunnon, jota kaikki asiantuntijatahot eivät kuitenkaan pidä oikeana. Valiokunta, joka ei tässä yhteydessä voi ottaa asiaan kantaa, saattaa asian hallituksen tietoon.

156 a §. Tällä säännöksellä luodaan lainsäädäntöömme mahdollisuus niin sanottuun sekafuusioon sallimalla eri yhteisömuotojen sulautuminen toisiinsa. Jotta tätä säännöstä voitaisiin hallituksen esityksen tarkoittamalla tavalla käyttää elinkeinotoiminnan edistämisen hyväksi, on myös verolainsäädännössä otettava huomioon sekafuusiomahdollisuus. Säädöksissä, jotka koskevat yhteisöjen sulautumisen verotuksellisia vaikutuksia, ei eri yhteisömuotojen välillä saa olla tarpeettomia eroavaisuuksia.

Saamiensa asiantuntijalausuntojen perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälässä oleva viittaus osakeyhtiölakiin tarkistetaan 14 luvun 7 §:ää koskeväksi. Tällöin voidaan 1 momentin toinen lause poistaa.

163 §. Lisäosuusmaksun koron suorittamisessa, kuten muussakin ylijäämän jakamisessa jäsenille, on kysymys ensi sijassa osuuskunnan vahvistetun tilinpäätöksen antamista mahdollisuuksista ja vuosittain tehtävästä ylimmän päätävän elimen päätöksestä. Näin ollen säännöksissä ei pitäisi käyttää sellaista ilmaisua, joka viittaa voitonjaon pakollisuuteen ("on suoritettu"). Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 1 momentin viimeisen virkkeen sanonnan tarkistamista.

Tämänkin pykälän kohdalla valiokunta on kiinnittänyt huomiota verotuksellisiin näkökoh-

tiin. Valiokunnan käsityksen mukaan lisäosuusmaksuille suoritettava korko tulisi verotuksellisesti rinnastaa varsinaiselle pääomalle maksettavaan korkoon. Mikäli verotuslainsäädännön selventäminen tältä osin on tarpeen, valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin.

163 f §. (uusi) Osuuskunnalle voi syntyä tarve purkaa lisäosuusmaksujärjestelmä. Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa säädettäväksi, että myös tämä voi tapahtua vaatimatta osuuskunnan kokouksen yksimielistä päätöstä. Näin ollen valiokunta ehdottaa uuden 163 f §:n liisäämistä lakiin.

Johtolause. Valiokunta ehdottaa johtolauseessa olevan painovirheen korjaamista.

Kaupparekisterilaki

Hallituksen esityksessä ehdotetaan osuuskuntalain 75 §:n 2 momenttiin osakeyhtiölain mukaista säännöstä, jonka mukaan osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä toiminimen kirjoittamisoikeudesta. Myös kaupparekisterilakiin olisi tehtävä vastaava muutos ja osuuskunnan perusilmoitusta koskeva säännös muutettava yhdenmukaiseksi osakeyhtiön perusilmoitusta koskevan säännöksen kanssa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 10 §:n 10 kohdan muuttamista samanlaiseksi kuin osakeyhtiötä koskeva 9 §:n 13 kohta on. Tämän muutoksen vuoksi on myös johtolauseetta tarkistettava.

Voimaantulo

Hallituksen esityksen mukaan lait on tarkoitus saattaa voimaan 1. 1. 1982. Osuuskuntalain muutosta on kuitenkin valiokunnan saaman tiedon mukaan pidetty osuustoimintajärjestöissä kiireellisenä. Kun lainmuutoksen voimaantuloa ei ole välttämätöntä sitoa kalenterivuoden vaihtumiseen ja kun sekä osuustoiminnan edustajat että asianomaiset viranomaiset ovat valiokunnan käsityksen mukaan valmistautuneet hyvin tiedossa olevaan muutokseen, valiokunta katsoo, että lait voisivat tulla voimaan jo 1 päivänä heinäkuuta 1981.

Ehdottaessaan hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäväksi valiokunta edellyttää, että hallitus

1) seuraa osuuskuntien rahoitusedellytyksiä ja tarvittaessa lainsäädäntötoimenpitein turvaa osuuskuntien oman pääoman hankinnan edellytykset tasavertaisiksi muihin yhtiömuotoihin nähden, sekä

2) selvittää, miten tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain ja investointivarauslain säännöksiä on tarkistettava niin, että näitä lakeja voidaan yrityksissä soveltaa myös silloin, kun osakeyhtiö sulautuu osuuskuntaan,

ja antaa tarvittaessa asianmukaiset esitykset eduskunnan käsiteltäviksi.

Edellä olevaan viitaten valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 33 §:n 3 momentti,

muutetaan 30 §, 31 §:n 1 ja 2 momentti, 34 ja 37 §, 9 luvun otsake, 75, 76 ja 79 §, 86 §, 106 §:n 1 ja 3 momentti sekä 163—165 §,

niistä 163 ja 164 § sellaisina kuin ne ovat 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (132/79), sekä

lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 79 a—79 c §, 88 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 90 a, 91 a, 156 a, uusi 17 a luku, johon samalla siirretään muutettu 163 §, sekä 169—172 § seuraavasti:

6, 30, 31, 34 ja 37 §
(Kuten hallituksen esityksessä.)

9 luku

Hallitus ja hallintoneuvosto sekä tilinpäätös

75, 76, 79, 79 a ja 79 b §
(Kuten hallituksen esityksessä.)

79 c §

Jäljennökset tilinpäätöksestä liitteineen sekä tilintarkastuskertomuksesta on kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimitettava rekisteriviranomaiselle (*poist.*).

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

86, 88, 90 a, 91 a ja 106 §
(Kuten hallituksen esityksessä.)

156 a §

Jos osuuskunta omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet, voivat hallitukset tehdä sopimuksen

osakeyhtiön sulautumisesta osuuskuntaan. (*Poist.*) Mitä osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 7 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

17 a luku

Lisäosuusmaksu

163 §

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenellä on oikeus osallistua osuuskuntaan yhdellä tai useammalla lisäosuusmaksulla. Lisäosuusmaksuille voidaan suorittaa osuuskunnan ylijäämäs-
tät korkoa sääntöjen määräämällä tavalla.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä.)

163 a—163 e §

(Kuten hallituksen esityksessä.)

163 f § (uusi)

Päätös lisäosuusmaksua koskevien määräysten poistamisesta säännöistä ei ole pätevä, el-

leivät kaikki jäsenet ole siihen yhtyneet tai ellei päätöstä ole tehty kahdessa perättäisessä osuuskunnan kokouksessa ja sen hyväksymisen puolesta ole viimeksi pidetyssä kokouksessa annettu vähintään kolme neljäsosaa äänestykseen osallistuneiden äänistä. Mitä 56 §:n 1 momentissa on säädetty sääntöjen muuttamista koskevan ehdotuksen saattamisesta jäsenten tietoon, on vastaavasti voimassa.

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

164, 165 ja 169—172 §
(Kuten hallituksen esityksessä.)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä.)

3.

Laki

kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 10 §:n 1 momentin 6 ja 10 kohta näin kuuluviksi:

10 §

Osuuskunnan perusilmoituksessa on mainittava:

(6 kohta kuten hallituksen esityksessä.)

men kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen täydellinen nimensä, kansalaisuutensa ja kotipaikkansa.

10) osuuskunnan sääntöjen määräys osuuskunnan toiminimen kirjoittamisesta, sekä, jos jollekin henkilölle on annettu oikeus toimini-

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä.)

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1981

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Melin, varapuheenjohtaja Suonio, jäsenet Hirvelä, Joutsenlahti (osittain), Kuoppa, Mäkyne, Niemi-

nen (osittain), Paakkinen (osittain), Pesälä, Petäjäniemi, Pukkio, Rautiainen, Rytönen, Skinnari ja Torikka sekä varajäsen Piipari.
